



корови становили в Сталінській області лише 1156 л, у Ворошиловградській ще менше – 970 л [8, 80]. У наступні роки надой молока не тільки не збільшилися, а, навпаки, зменшилися. У Ворошиловградській області у 1951 р. середній надій молока становив лише 690 л, а наступного року – приблизно 1020 л [13, 180]. При цьому основна частина молока вироблялася в літні місяці. Втім, про яке збільшення надой молока можна було вести мову, коли в багатьох колгоспах у перші повоєнні роки корови використовувались як основна тяглова сила.

Малоефективними залишалися й інші галузі тваринництва. Свинарство, що відіграло істотну роль у виробництві м'яса, гостро відчувало брак висококалорійних кормів і насамперед фуражного зерна. У зв'язку з цим та ще через відсутність приміщень колгоспи вирощували свиней в обмежених кількостях, переважно задля виконання державного плану продажу м'яса. У колгоспах здебільшого спостерігався одноразовий опорос свиней на рік. Практичний вихід поросят на одну свиноматку в 1952 році становив лише 7–9 поросят.

Низькою продуктивністю відрізнялося і птахівництво. Хоч у повоєнні роки кількість курей загалом збільшилася, але їхня яйценосність залишалася низькою. У 1952 р. на одну курку-несучку доводилося в середньому лише по 46 яєць [18, 208]. Погіршилися й інші показники роботи тваринництва. Загалом питома вага громадських господарств у загальному обсязі виробництва тваринницької продукції, як і раніше, залишалася надто низькою. У 1950 р. колгоспи й радгоспи Сталінської області постачали лише 23,6% м'яса, 24,6% молока, 15,8% яєць від загального сільськогосподарського виробництва [2, 122, 125, 126]. Більшість високопродуктивної худоби і птахів була зосереджена в приватних господарствах колгоспників та мешканців міст.

Таким чином, у перші повоєнні роки тваринництво Донбасу перебувало в скрутному становищі. На початку 50-х років ХХ ст. ця важлива галузь сільського господарства залишалася нерентабельною і неприбутковою. поголів'я худоби зростало вкрай повільно, а поголів'я корів до цього часу не досягло довоєнного рівня. Не були вирішені проблеми поліпшення кормової бази, підвищення продуктивності худоби, зменшення втрат худоби від падежу, зниження яловості маточного поголів'я. Не вистачало тваринницьких приміщень, трудомісткі процеси на фермах були слабко механізовані. Тваринництво, як і загалом сільське господарство, перебувало в глибокій кризі.

1. Андриченко Л. В борьбе за решение задачи – догнать США по производству мяса, молока и масла на душу населения // Вопросы экономики. – 1958. – №2.

2. Народное хозяйство Донецкой области. Стат. сборник. – Донецк: Союзгиздат, 1972.

3. Савенко Г.И. КПСС в борьбе за восстановление и дальнейший подъем социалистического сельского хозяйства в послевоенный период 1946 – 1950 гг. (по материалам Сталинской области): Автореф. дис. канд. ист. наук. – К., 1953.

4. Народное хозяйство Украинской ССР в 1980 году. Стат. ежегодник. – К.: Техніка, 1981.

5. О мерах подъема сельского хозяйства в послевоенный период. Постановление Пленума ЦК ВКП(б). 21–26 февраля 1947 г. // КПСС в резолюциях и решениях съездов, конференций и пленумов ЦК КПСС. – М.:

Политиздат, 1985. – Т.8.

6. Трехлетний план развития общественного колхозного и совхозного продуктивного животноводства (1949 – 1951 гг.). – М.: Госполитиздат, 1949.

7. Центральный державный архив громадських об'єднань України (далі – ЦДАГОУ). – Ф. 1. – Оп. 23. – Спр. 1420.

8. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 1146.

9. Хорошайлов Н.Ф. Возрождение всесоюзной кочегарки. – Донецк: Донбас, 1974.

10. Державний архів Луганської області (далі – ДАЛО). – Ф. 179. – Оп. 2. – Спр. 15.

11. Макаров М.П. Экономика и организация сельского хозяйства Донбасса. – М.: Госиздательство сельхозлитературы, 1957.

12. Деревянкин Т. Послевоенное восстановление социалистического сельского хозяйства Украины // Экономика Советской Украины. – 1967. – №1.

13. Народное хозяйство Ворошиловградской области. Стат. сборник. – Донецк: Статистика, 1971.

14. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 30. – Спр. 2140.

15. Державний архів Донецької області (далі – ДАДО). – Ф. 326. – Оп. 95. – Спр. 26.

16. Панченко П.П., Шмарчук В.А. Аграрна історія України. – К.: Знання, 2000.

А. А. Абдуллін

РОБОТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ДОНБАСУ В ПЕРІОД 1953 – 1964 рр.

Боротьба правоохоронних і адміністративних органів зі злочинністю та порушеннями громадського порядку в сільській місцевості Донбасу залишається однією з найменш досліджених сторінок нашої історії. Особливо це стосується періоду 1953 – 1964 рр., коли численні амністії призвели до значного сплеску правопорушень. Слід зауважити, що в цей час відбулося певне зниження ролі, авторитету та повноважень органів внутрішніх справ, а також існувала тенденція до їх скорочення. Однак міліція регіону й правоохоронні органи загалом досить успішно здійснювали профілактично-попереджувальну роботу та протистояли злочинним елементам, порушникам громадського порядку тощо.

Незважаючи на те, що загальні аспекти вказаної теми певною мірою відображені в цілій низці видань, присвячених історії міліції Донбасу [1–5], зазначена проблема залишається ще не достатньо вивченою у вітчизняній історіографії.

Мета статті – висвітлити діяльність правоохоронних органів Донбасу у боротьбі зі злочинністю та щодо забезпечення громадського правопорядку в сільських районах регіону в 1953 – 1964 рр. Об'єкт вивчення – правоохоронні органи Донбасу 1953 – 1964 рр., предмет – їхня робота в сільській місцевості регіону.

Початок хрущовської „відлиги” ознаменувався значними реформуваннями не лише структури, але й характеру діяльності правоохоронних органів. Починаючи з 1953 р. було ліквідовано Особливу нараду при міністрі внутрішніх справ СРСР, встановлено ефективний прокурорський нагляд. Істотні зміни відбулися в структурі Міністерства внутрішніх справ. Управління МВС при обласних і крайових Радах депутатів трудящих було реорганізовано в управління внутрішніх справ



виконкомів обласних і крайових Рад депутатів трудящих. У зв'язку з цим названі управління, що раніше лише координували свою роботу з виконавчими комітетами, стали повністю підпорядковуватися обласним і крайовим Радам та їхнім виконкомам. Миськвідділи і райвідділи міліції перетворилися у відділи міліції виконкомів міських і районних Рад. Таким чином, було встановлено підконтрольність і підзвітність органів міліції місцевим Радам і відновлено принцип подвійного підпорядкування в її організації. У боротьбі за відновлення суворой соціалістичної законності особливого значення набувало зміцнення органів прокуратури, повне відновлення її наглядових прав. Це завдання вирішувало затверджене 24 травня 1955 р. „Положення про прокурорський нагляд в СРСР” [4, 372].

Досить складна криміногенна ситуація на Донбасі в середині 50-х – на початку 60-х рр. ХХ ст. вимагала від влади прийняття ефективних заходів щодо належного забезпечення діяльності правоохоронних органів. Стосовно роботи органів міліції в сільській місцевості, досить важливим стало прийняття Радою Міністрів УРСР постанов від 2 вересня 1950 р. та від 30 червня 1953 р., які зобов'язували виконкоми місцевих Рад депутатів трудящих побудувати або виділити за рахунок місцевих засобів спеціальні службові приміщення (будинки для роботи і житла дільничним уповноваженим міліції в сільській місцевості). У зв'язку з прийняттям цих рішень, наприкінці 1953 – на початку 1954 рр. значно активізувався процес будівництва та придбання відповідних приміщень. Тільки протягом 1953 р. у Ворошиловградській області було придбано 30, а в Сталінській – 18 будинків. Це були одні з найвищих показників по республіці [6, 52–55]. Робота щодо покращення умов життя та роботи працівників міліції продовжувалася й у наступні роки. Однак, як довела практика, цього було недостатньо, про що свідчила велика плінність працівників міліції, зокрема у Ворошиловградській області. Так, протягом 1955 р. в УВС цієї області було прийнято на роботу понад 500 осіб, а звільнено більше 400. Серед особового складу також було зафіксовані випадки аморальних виявів: п'янки, порушення законності, кримінальні злочини, самогубства тощо. Наслідком всього цього стало зростання кримінальної злочинності (на 26 %) та зниження розкриття злочинів (загалом – 86 %) [7, 35, 36, 150]. Аналогічні недоліки в 1953 – 1954 рр. мали місце також і в Донецькій області, зокрема в РВМВС Олександрівського та Амвросіївського районів. Йшлося про погано організовану з боку окремих дільничних уповноважених профілактичну роботу з метою посилення охорони соціалістичної власності та боротьби з кримінальною злочинністю [8, 10-26; 9, 10, 4-6].

Варто зауважити, що цілеспрямована робота правоохоронних органів Донбасу велася не тільки щодо боротьби з небезпечними злочинами, але й дрібними, зокрема хуліганством. Це було закономірно, оскільки саме цей регіон у другій половині 1950-х рр. лідирував за кількістю притягнених осіб до відповідальності за дрібне хуліганство. Наприклад, за 1957 р. у Сталінській області їхня кількість становила – 24897 осіб, а у Ворошиловградській – 11848 [5, 325]. Водночас це зумовлювало проведення ґрунтовних

наукових, кримінологічних досліджень з метою вивчення та попередження вказаних правопорушень [2, 41-49].

У зазначений період було вжито заходів щодо поліпшення роботи органів внутрішніх справ, щоправда, не всі з них були ефективними. Так, у 1960 р. МВС СРСР було ліквідовано. Керівництво органами внутрішніх справ повністю передавалося МВС союзних республік, які 5 вересня 1962 р. були перейменовані в міністерства охорони громадського порядку. Подібна реорганізація послабила керівництво цими органами (у 1966 р. від неї відмовилися). УВС при крайових і обласних Радах перетворювалися в УВС при виконкомах цих Рад. Відтепер місцеві органи внутрішніх справ переходили в підпорядкування Радам та їхнім виконкомам. Раніше ж, коли УВС діяли при Радах, вони обмежувалися координацією роботи з виконкомами. Відповідно міські та районні відділи перетворювалися у відділи міліції при виконкомах міських і районних Рад. Поновлювався принцип подвійного підпорядкування в організації та діяльності органів внутрішніх справ на місцях. Підсумок цим перетворенням було підбито у 1962 р. виданням „Положення про міліцію”. Тоді ж були затверджені текст і порядок прийняти присяги. Встановлювалося щорічне святкування Дня радянської міліції [3, 426].

Організаційно-правові засади діяльності міліції врегульовувалися прописами прийнятого в 1962 р. нового „Положення про радянську міліцію”. Згідно із цим документом, було чітко визначено завдання міліції, права та обов'язки її працівників. У положенні зазначалося, що міліція є адміністративно-виконавчим органом держави, який має охороняти громадський порядок у містах, населених пунктах і на транспортних магістралях, забезпечувати охорону державної власності, особи і прав громадян від злочинних посягань, своєчасно попереджувати, припиняти й розкривати кримінальні злочини. У документі наголошувалося на необхідності підтримання міліцією постійного зв'язку „з широкими масами трудящих і громадськими організаціями” та працювати „в тісній взаємодії з добровільними народними дружинами по охороні громадського порядку” [11, 29].

Виконуючи постанову ЦК КП України від 13 жовтня 1961 р. „Про заходи щодо посилення боротьби з проявами злочинності в окремих районах і містах”, Донецький сільський обком КП України повідомляв, що в області проведено низку заходів щодо покращення боротьби зі злочинністю і порушенням громадського порядку з боку партійних, радянських, адміністративних органів і громадських організацій. Протягом 1963 р. були проведені обласні й районні наради працівників органів суду, прокуратури, охорони громадського порядку, де було підбито підсумки роботи за 1962 р. і намічено заходи щодо подальшого покращення роботи зі злочинністю та усунення наявних недоліків. На засіданнях виконкомів районних Рад депутатів трудящих постійно обговорювалися питання про стан роботи добровільних народних дружин у колгоспах і радгоспах.

У Красноармійському районі було створено університет юридичних знань для залученням голів партійно-державного контролю, командирів ДНД, голів товариських судів. У Старобешівському,



Великоновоселківському, Володарському та ін. районах проводилися одноденні семінари з командирами ДНД за участю працівників суду й прокуратури. У кожному з 9 сільськогосподарських районів створено районні штаби ДНД, які проводили значну роботу з охорони урожаю, для чого були створені оперативні групи із захисту урожаю. У період збирання урожаю органами міліції було затримано за викрадення хлібопродуктів 915 осіб, із них передано до суду 584 і на 331 особу передано матеріали для обговорення в колективах. За цей же час попереджено 160 випадків крадіжок. У затриманих вилучено понад 63 т пшениці, ячменю, кукурудзи, соняшнику, гороху, 18, 9 т овочів і фруктів.

На території сільськогосподарських районів у 1963 р. було зареєстровано 1974 кримінальні злочини, із них: навмисні вбивства – 31 випадок, розбої і грабежі – 28, особливо небезпечні крадіжки – 330, крадіжки дрібні – 150, хуліганство – 284 випадків тощо. Розкрито було 1055 злочинів або 98,2 %. У районах сільської місцевості 517 осіб притягнуто до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу і 2177 осіб заарештовано за дрібне хуліганство.

Станом на 1 січня 1964 р. у сільських районах області існувало 664 дружини, у яких нараховувалося 26091 дружинник. Протягом року в дружини було прийнято 3123 особи, а вибуло протягом року 1516, із них 121 відрахована за негідну поведінку. У 1963 р. дружинами було затримано за порушення громадського порядку та інші антигромадські вияви 3661 особу, із них стосовно 1181 порушника було надіслано повідомлення для обговорення їхніх вчинків по місцю роботи, обговорено на зборах колективів 1167 осіб, 180 із них притягнуто до кримінальної, а 510 до адміністративної відповідальності, інші попереджені та звільнені після проведених із ними бесід у штабах дружин або на місці затримки. У штабах дружин проведені бесіди з 2991 порушником громадського порядку.

Добре організованою була робота ДНД в колгоспі „Росія” Волноваського району (голова колгоспу Л.С. Прядко, секретар парторганізації – В.І. Бердніков, командир дружини П.А. Тарануха), де завдяки проведеним профілактичним заходам, постійному чергуванню дружинників, щоденній роз’яснювальній роботі серед населення, були відсутні випадки викрадення урожаю, порушення громадського порядку. Аналогічне становище простежувалося в колгоспах „Україна”, „Шлях до комунізму”, у радгоспі „Ударник” цього ж району, в колгоспах ім. Крупської, ім. Свердлова Гранітненського відділення „Сільгосптехніки”.

У 1963 р. у колгоспах, радгоспах, організаціях і підприємствах колгоспно-радгоспних управлінь було створено і працювало 613 товариських судів, у роботі яких брали участь 3564 особи. Ними протягом 1963 р. було розглянуто 2113 справ, у тому числі 592 про порушення громадського порядку. Аналогічна робота проводилася й у Луганській (Ворошиловградській) області. Так, у липні 1963 р. обком партії провів нараду працівників міліції, прокуратури й судів, на якій були обговорені підсумки роботи щодо боротьби зі злочинністю в 1-му півріччі й окреслено заходи з покращення роботи адміністративних органів стосовно забезпечення громадського порядку. До участі в цьому процесі

активно залучалися колгоспно-радгоспні виробничі управління, командири ДНД, керівники колгоспів і радгоспів, працівники міліції, прокуратури та суду. На нараді також було обговорено заходи щодо посилення охорони нового урожаю. Окремим документом подано довідку про кількість і роботу ДНД за 1963 р. Згідно з нею, всього нараховувалося 1415 дружин, у т.ч. у сільських районах 552, кількість дружинників становила 119462 особи (у сільських районах 14253), ними затримано 20970 (2009) у сільських районах, із них передано для обговорення на зборах колективів 4529 (616), у товариські суди – 2531 (514), притягнуто до адміністративної відповідальності – 3000 (60), притягнуто до кримінальної відповідальності – 280 (60), попереджено – 3496 (361), кількість товариських судів – 2043 [12, 40–42, 91–100]. Необхідно підсумувати, що, незважаючи на деяке „протягування” вище наведених фактів та прагнення партійного керівництва показати свою роботу належним чином, залучення широких верств громадськості до боротьби зі злочинністю та порушеннями правопорядку мало певний успіх.

Загалом же слід відзначити, що робота правоохоронних органів Донбасу в період хрущовської „відлиги” у сільській місцевості, як і в міській, ґрунтувалася на широкому залученні населення, активної частини громадськості (насамперед комуністів і комсомольців) до участі в боротьбі зі злочинністю та забезпеченні правопорядку. Цей досвід є особливо цінним у наш час, коли, як і в період 50-х – другій половині 60-х рр., спостерігається значне зростання криміналу, а тому виникає завдання комплексного та цілеспрямованого протистояння йому.

1. Див.: *История донецкой милиции* / В.С. Мальшев, В.М. Бесчастный, Л.Д. Кириченко и др. – Донецк: Юрпрес, 2000; *История госавтоинспекции Донбасса. 1936 – 2002* / С. Макитарев, А. Шевченко, Ю. Краснонос, В. Мамин. – Донецк: Юрпрес, 2002; *Біографія мужності. Пам’яті співробітників донецької міліції, які загинули при виконанні службових обов’язків* / В.С. Мальшев, В.М. Бесчастный, О.В. Кучинський, Ю.Ф. Латов та ін. – Донецьк: Юрпрес, 2002; *Малишев В.С. Кар’єра жертви. Популярно про віктимологію.* – Донецьк: Юрпрес, 2002; *Кучинский А.В. Хроника донецкого бандитизма.* – Донецьк: Юрпрес, 2002.
2. *Кримінально-правова боротьба з хуліганством: Соціологічне дослідження діяльності слідчих і судових органів у запобіганні хуліганству* / За ред. Ф.А. Лопушанського. – К.: Наукова думка, 1971.
3. *Історія держави і права України: Академічний курс: У 2-х ч.* / В.Д. Гончаренко, А.Й. Rogozhin, О.Д. Святоцький та ін. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Rogozhina. – К.: Видавничий Дім „Ін Юре”, 2000.
4. *Історія держави і права СРСР: Підручник* / За заг. ред. С. Л. Фукса. – Ч. II. – К., 1972.
5. Михайленко П. П., Кондратьев Я. Ю. *Історія міліції України у документах і матеріалах: у 3 тт.* – К.: Генеза, 2000. – Т. 3: 1946 – 1990. – 2000.
6. *Центральний державний архів громадських організацій та об’єднань України (далі – ЦДАГОУ).* – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 3866.
7. *Державний архів Луганської області (далі – ДАЛО).* – Ф. П-1884. – Оп. 1. – Спр. 88.
8. *Державний архів Донецької області (далі – ДАДО).* – Ф. П-3157. – Оп. 1. – Спр. 26.
9. ДАДО. – Ф. П-262. – Оп. 1. – Спр. 41.
10. ДАДО. – Ф. П-262. – Оп. 1. – Спр. 421.



11. Михайленко П.П. Міліція України у складі Міністерства охорони громадського порядку УРСР (1962-1968 рр.) // Міліція України. – 2004. – № 3.
12. ЦДАГОУ. – Ф. 1. – Оп. 24. – Спр. 5926.

І. М. Лубко

ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ПЛАНОВОГО ЦЕНТРАЛІЗМУ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 50-Х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ

У комплексі широкомасштабних перетворень, ініційованих в аграрному секторі народного господарства М. Хрущовим, одне з чільних місць належить проблемі реконструкції засад планового централізму, спроба видозміни якого була здійснена в другій половині 50-х років XX століття.

У наявній на сьогодні значній історіографічній спадщині (як радянського, так і сучасного періоду), присвяченій аграрній проблематиці періоду М. Хрущова, через цілу низку обставин не приділено належної уваги цьому досить важливому компонентові „аграрної концепції М. Хрущова”. Однак окремі фрагменти, присвячені окресленій проблемі, знаходимо у працях відомих дослідників [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

У цілому залишається актуальним з'ясування реальних чинників, які зумовили необхідність проведення децентралізації керівництва сільськогосподарським виробництвом, та осмислення перебігу повсякденної реалізації нової практики й визначенні її наслідків для розвитку аграрної галузі загалом, що і є метою пропонуваної статті. Об'єкт вивчення – аграрна концепція М. Хрущова, предмет – лібералізація планового централізму в період „відлиги”.

У сталінський період централізоване планування адміністративно-командної системи стало непорушним стрижнем радянської економіки. Регулювання розвитку сільськогосподарського виробництва здійснювалося шляхом надмірного втручання в найменші деталі технологічних процесів, оскільки Й. Сталін без жодних сумнівів вважав, що самостійно ефективно господарювати колгоспи неспроможні. Результати такого „підключання” вочевидь відомі: хронічний, до того ж прогресуючий занепад сільськогосподарської галузі. Повсякденна практика планування колгоспного виробництва початку 50-х рр., як зазначає російська дослідниця О. Вербицька, ґрунтувалася на “суспільно необхідній кількості продукції землеробства та тваринництва без врахування реально існуючих для її виробництва можливостей у колгоспах” [8, 21–22].

Партійно-державні органи шаблонно, з притаманним їм адміністративним завзяттям, без врахування конкретних економічних та природно-кліматичних умов детально планували колгоспам розміри посівних площ, урожайність, поголів'я та продуктивність худоби. Проте навіть за таких обставин земельний фонд використовувався вкрай неефективно, різко зменшувалися валові збори сільськогосподарських культур та відчутно знижувалася продуктивність тваринництва. Статистика паперових планів та реальних показників

виявлялася неспівмірною. Такий стан речей не міг не позначитися на колгоспній економіці, а отже – й на ставленні колгоспників до виробництва [9, 7].

Щоправда, певна спроба удосконалити практику планування була зроблена на лютневому (1947 р.) пленумі ЦК ВКП(б), де піддавався гострій критиці шаблонний підхід до складання колгоспних виробничих планів. Кінцеві рішення пленуму формально засуджували “підміну наполегливої систематичної організаторської роботи в колгоспах і виховання кадрів адмініструванням, частою зміною голів колгоспів, порушення внутрішньоколгоспної демократії” [10, 213]. Проте, виступаючи на словах проти адміністрування, партійні органи продовжували давати господарствам конкретні завдання щодо термінів оранки, розмірів посівних площ, кількості поголів'я худоби за видами і т.ін. [10, 215–219].

Поставлений у складні умови роботи управлінський персонал колгоспів змушений був вдаватися до “подвійної бухгалтерії”. Так, у колгоспі ім. Сталіна Березівського району Одеської області щорічно планували посів 80 га ячменю і тільки 10 га вівса. На утримання 210 голів колгоспних коней такої кількості овесу зовсім не вистачало, тому колгоспне керівництво вирішило засівати додатково 30 га вівса, зменшуючи тим самим посівні площі ячменю. Щоб не змінювати цифр доведеного їм державного плану і не накликати на себе обурення з боку районного керівництва, посів вівса показували як посів ячменю, а овес оприбутковували і витрачали як ячмінь [11, 32].

Планові показники посіву окремих культур та поголів'я худоби за видами зводилися до того, що в колгоспах нерідко існувало два плани: державний – для звіту та власне колгоспний – для практичного виконання. Так, два плани мав колгосп ім. Чкалова та інші господарства Дніпропетровщини [11, 33].

Модернізаційний курс на економічне стимулювання сільського господарства, взятий після вересня 1953 року, вочевидь продовжував гальмуватися чинним порядком планування. Надмірна деталізація при плануванні “згори” всіх без винятку виробничих процесів по кожному колгоспу не лише позбавляла можливості продемонструвати власну ініціативу, а фактично блокувала дії господарників при врахуванні специфічних потреб і особливостей ґрунтово-кліматичних умов регіону. Колгоспні прибутки за таких умов збільшувалися занадто повільно. Інколи їх не вистачало, навіть для того, щоб розраховуватися з державою та основною масою працівників. Тому більшість колгоспів вичилювала свої зобов'язання перед державою здебільшого за рахунок урізання фондів оплати праці. Ситуація штучно створеного „прокрустового ложа” вимагала негайної лібералізації надміру централізованого механізму економічного управління.

Новий сегмент „аграрної концепції М. Хрущова” знайшов своє нормативно-правове забезпечення у спільній постанові ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР від 9.03.55 р. “Про зміну практики планування сільського господарства”, яка вказувала за необхідне “перейти на новий порядок планування в колгоспах, відправним пунктом якого повинен стати обсяг товарної продукції” [12, 53]. Без жодного сумніву, з економічної кути зору цей підхід видавався більш раціональним, оскільки відтворював власне кінцеву мету планування.